

Reformacija ali protestantizem

(1550 – 1595)

- *Reformare* (lat.) – preoblikovati, preurediti, obnoviti
- **Versko, politično in kulturno gibanje v 16. st.**
- Gre za **obnovo cerkve** (odpravo nepravilnosti in nemorale)
- Zajame zahodno in srednjo Evropo
- To je čas kmečkih uporov, turških vpadov, kuge, potresa

Glavne značilnosti:

- Nepriznavanje papeža
  - Revna cerkev
  - Odprava celibata
  - Odprava samostanov
  - Odprava čaščenja svetnikov
  - Cerkevni jezik je narodni jezik
  - Odprava romanj
  - Proti praznoverju
-
- Povod zanjo: papež je razglasil prodajo odpustkov
  - 31. 10. 1517. Nemški duhovnik **Martin Luther** v Wittenbergu objavi **95 tez** – zahteval je vrnitev k prvotnemu krščanstvu
  - Idejam so se pridružili plemiči, meščani, kmetje
  - Ločine: **Luterani** (po Luthru) – v Nemčiji, Sloveniji... **Kalvinisti** (pa Kalvinu) – v Švici...**Civinglijanci** (po Zvingliju), **Anglikanci** – v Angliji

Protestantizem na Slovenskem (1550 – 1595)

1550 – izide prva slovenska knjiga (Abecednik in Katekizem)

1595 – izide zadnja protestantska knjiga

- Družbeni, politični in kulturni razvoj Slovencev je bil zelo slab (dva kmečka upora, turški vpadi, razdeljeni na pokrajine, cerkveno razdeljeni, pod tujo nadoblastjo – Habsburžani)
- Gibanju se pridružijo vsi sloji
  - **Fevdalci** – osvoboditev izpod nad oblasti, pridobitev cerkvenih posesti
  - **Meščani** – večji gospodarski razvoj
  - **Kmetje** – boj za staro pravdo, proti turškim vpadom
- Vrh doseže leta 1578
- Upad konec 16. st., ko se začne obdobje protireformacije

Pomen obdobja

- **Prvi knjigi:** Katekizem, Abecednik
- Slovenščina postane **knjižni jezik**
- Uporablja se pri cerkvenih obredih
- Književnost je poučna in praktična
  - Prevodi Sv. pisma, molitve, katekizmi, pridige
- Na kulturnem področju sočasen razvoj z ostalimi narodi
- Dobimo **pravico do uporabe slov. jezika pri obredih**
- **Prevod Biblije** (Dalmatin, 1584)
- **Prva tiskarna** Janža Mandelca
- Stanovska knjižnica v Ljubljani, stanovske šole
- Začne se razvijati **zavest o Slovenskem narodu**

Predstavniki

Primož Trubar (1508 – 1586)

- Najpomembnejši predstavnik
- Rojen v Rašici na Dolenjskem, študiral teologijo
- **Katekizem in Abecednik (1550)**
- Izumili črkopis
- Najbolj znano delo **Cerkvena Ordninga (cerkveni red)**
- **Prvi uporabil izraz Slovenci** ("Lubi Slovenci")
- Pseudonim Rodoljub Ilirski

Sebastjan Krelj (1538 – 1567)

- Zelo izobražen, teolog, iz Vipave
- **Otročja Biblija** (1566)
- Izboljšal Trubarjev črkopis
  - Uporabljal znamenja za šumnike in sičnike
  - Razločeval glasova u in v
  - Izogibal se je narečnim izrazom

Adam Bohorič (1520- 1598)

- Ravnatelj protestantske šole v Ljubljani
- **Prva stavnica slov. jezika – Zimske urice** (1584)
- Uzakonil Trubarjev črkopis s Kreljevimi popravki – **bohoričica**

Jurij Dalmatin

- Protestantски pridigar
- **Prevedel Biblijo** (1584) – vrh slov. protestantske književnosti
- Biblija je edina knjiga, ki je protireformatorji niso sežgali

En register... ena kratka postila: Proti zidavi cerkva

Pred 28. leti, ko je bil Trubar župnik v Loki pri Radečah, je nad Kompolom stanovala neka ženska, ki je bila zelo klepetava in se je delala pobožno. Trdila je, da prideta vsako noč k njej sveti Sebastjan in sveti Rok in zahtevata zidavo cerkve. V nasprotnem primeru bosta uničila pridelek in pomorila živino. Kapelo so res sezidali, ker pa je bil Trubar proti zidavi, je bil izgnan iz vasi. Ko je klepetavi ženski poslal pomožnega duhovnika, ki jo je vprašal, kakšna sta tista dva svetnika, se je ženska zarekla in dejala, da sta črna. Duhovnik jo je opozoril in takoj se je popravila, da sta bila bela.

Prav tako je neka vlačuga hotela cerkev na Bruniku pri svetih Treh kraljih. Dejala je, da se ji v sanjah prikazuje devica Marija. Tudi to cerkev so sezidali.

Trubar je bil proti zidavi, ker je bila izsiljena in vsi, ki so jo zahtevali, so umrli kmalu in čudne smrti.